

ARRIESTA

LA REVISTA DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE LLEIDA - IV ÈPOCA - JULIOL / AGOST 2002 - Núm. 58

ARESTA 57
JULIOL - AGOST 2002

2

TEMA DE PORTADA
EXPEDICIÓ ATLAS 2002
Antoni Satorra / Maria O'Neill

6

ARTICLE
CONSIDERACIONS SOBRE LA PRECISIÓ DEL GPS
Josep Lluís Gàzquez, grup espeleològic Lleidatà

8

SEAM
NOVES VIES A SANTA ANNA
Jordi Marmolejo, Pep Monsó i Robert Guilera

12

VIDA DEL CENTRE
VIATGERES I EXPLORADORES AL LLARG
DE LA HISTÒRIA

APUNTS I COMUNICACIONS

13

CURS DE MANTENIMENT DE BBT
Equip Aresta

14

CINEMA DE MUNTANYA
OPINIÓ
*Secció d'Escalada i Alta Muntanya
Centre Excursionista de Lleida*

15

ITINERARI
ITINERARI EXCURSIONISTA NÚM 75:
SERRA DE CARREU, SECTOR ORIENTAL
Manuel Cortès i Joan Ramon Segura

EQUIP DE REDACCIÓ: Mercè Ciutat, Josep Lluís Gàzquez, Mercè Gàzquez, Dolors Llordés, Camina Pardo, Carles Sàez, Núria Solé i Juli Vallory. DISSENY GRÀFIC: Josep Herràndiz. EDITA: Centre Excursionista de Lleida. REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: C/ Comerç, 25. 25007 Lleida. Tel.: 973242329. Fax: 973234497. E-mail: cel@lleida.net. INTERNET: <http://www.lleida.net/clients/cel>. IMPRIMEIX: Arts Gràfiques Bobalà, SL. DIPÒSIT LEGAL: L-39-1958. Tirada 1.200 exemplars. Publicació no lucrativa. El CEL no es responsabilitza de les opinions dels autors. Es permet la reproducció però amb l'esment de l'autor i l'origen. Subscripció de 6 números: 13 euros. Preu del número: 2,40 euros. Impres en paper de cel·lulosa blanquejada sense clor. FOTO DE PORTADA: Avenc Friuato, interior Atlas 2002 Arxiu: A. Satorra COL·LABOREN:

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

**INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCs**
Entitat pública de la Universitat de Lleida

**Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura**

UN JUNY MÉS ESTIUENC DEL COMPTE ha servit per donar més notícies sobre el desenvolupament econòmic a les comarques de muntanya. Aquest mes, la Comissió Provincial d'Urbanisme de Lleida ha donat la llum verda inicial al procés d'edificació a la vall de Ruda, per fer possibles les aspiracions expansives residencials de Vaquèira.

S'insisteix una vegada més en la massificació com a recepta pel creixement econòmic (però de qui?) Som un estat democràtic, on generalment els estaments polítics i institucionals fan campanya per a la sostenibilitat, normatives pel medi ambient, estalvi energètic... i un conjunt de conceptes que quasi sempre no són més que paraules quan els interessos econòmics són gruixuts. La complimentació estricta o literal de la "normativa vigent" no garanteix per si sol l'acompliment de l'esperit que inspira la llei, és l'esperit el que s'ha de complir, o no? Si és que "sí", no entenem perquè s'ha de malbaratar energia, recursos naturals per a materials, paratges també naturals on edificar, esforç físic, recursos econòmics (en forma d'hipoteques...) i moltes altres coses, tot per edificar habitatges de SEGONA residència, que no són imprescindibles per a cap dels futurs propietaris o ocupants, per veure realitzada la seva existència (sostenible?...).

La nostra Constitució actual formalitza el dret a l'habitatge digne, però no en diu res dels apartaments i xalets de segona residència. Solucionar el problema del primer habitatge per a tothom seria una bona manera de fer sostenibilitat social, la resta és fer negoci. Mentrestant, els de "a peu" anirem, seleccionant la brossa, estalviant l'aigua de la dutxa i viatjant amb bicicleta.

Us desitjem unes bones i tranquil·les vacances a tots, ja que al juliol i a l'agost la política també en fa.

Expedició Atlas 2002

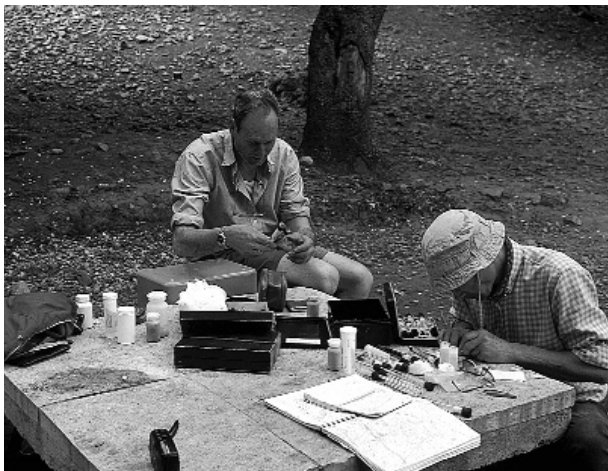
Arxiu: A. Satorra

Menjant tagí.

— Anem al Marroc! vaig exclamar un dia al centre. El motiu era trobar i catalogar la quantitat més àmplia possible de la fauna que viu dins les coves. Malgrat que sigui un país veí, no existeix cap inventari rigorós de la fauna cavernícola i com en molts altres aspectes la proximitat geogràfica no vol dir que no s'amaguin diferències. L'expedició ha estat en part subvencionada pel Museu de Zoologia de Barcelona, per tant, l'organització de l'expedició s'ha estudiat i dut a terme a les seves instal·lacions. Enguany ha estat el segon any que s'ha fet, ja que l'any passat també s'hi va anar pel mateix motiu. Els organitzadors havien triat una zona de l'Atlas Mitjà i com a base principal la ciutat de Taza d'uns 200.000 habitants, que està situada a la carretera que uneix Fes i Oujda al nord-est del Marroc. Arran de la col·laboració del Grup Espeleològic Lleidatà amb el Museu fent la mateixa tasca de recerca i captura d'animallets dins les coves per la serralada de Montsant (veure Aresta núm. 53, *Anillochlamys Catalonicus*) ens vam assabentar que s'or-

ganitzava aquesta expedició al Marroc anomenada Atlas 2002. Després de diverses reunions a Barcelona per mirar quines coves faríem i la logística (cotxes, menjar, documentació, etc.) a desenvolupar, la Carme, el Jaume i jo ja estàvem esperant l'expedició amb molta il·lusió.

Però era un altre país, un món bastant desconegut per nosaltres, amb cultura, costums i maneres de pensar bastant diferents a les nostres. Una aventura —si és que en queda cap en aquest món— per moltes coses. Apart de l'afany de l'espeleologia que ens va motivar en primera instància s'anaven aglutinant molts altres interrogants: com vestir -se?, quins medicaments portar?, com no insultar la gent sense adonar-se'n?, què es podia veure allí a part de les coves?, com portar la higiene personal? El que va començar en una il·lusió a poc a poc es transformava en una muntanya de dubtes i angoixes; la manca d'atenció a qualsevol petit detall podria acabar en un fracàs. Vaig recollir informació de tot tipus buidant el cervell de les

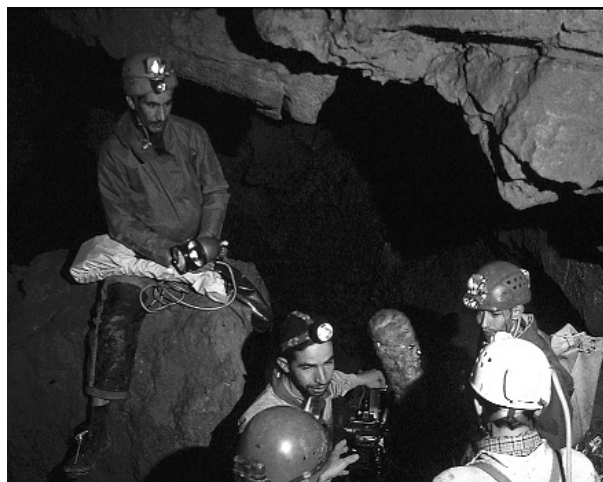
Axiu: A. Salorra

Classificant animals.

persones que ja hi han estat, buscant per internet, cercant pels mapes disponibles, consultant les guies turístiques, intentant cobrir totes les possibilitats i preveure tots els ensurts que podrien passar.

El dia 5 de maig vam sortir de bon matí de Lleida cap a l'Hospitalet de l'Infant on ens vam reunir amb la resta de membres de l'expedició. Des d'allí i amb el propòsit ferm que l'expedició científica seria un èxit, vam sortir cap a Almeria per agafar el ferri. Quina va estar la nostra sorpresa quan vam arribar a Melilla: vàrem pensar que ens havíem equivocat de ruta i havíem anat cap a la Galícia plujosa i verda en lloc d'arribar al Marroc sec i calent. No solament plovia a bots i a barrals sinó que hi havia inundacions. Això va continuar durant diversos dies. Hi va haver moments que les carreteres s'esborraven i no sabies per on havies de passar. Part de la nostra lluita fou la pluja persistent. Quan sortia el sol aprofitàvem per eixugar la roba i prendre'l una mica. Van caler vuit dies per poder dormir a l'aire lliure ja sigui amb tenda o en bivac. Per tant, el primer xoc no va ésser cultural sinó climàtic. A Melilla vam canviar la moneda a dirhams, vam fer els tràmits de la duana sense problemes i cap a Taza a buscar hotel on refugiar-nos de les inclemències del temps.

El primer dia vam tastar el menjar del país. Això sí, amb una mica de por a causa de les històries que havíem sentit de diarrees i febres que t'agafen pel sol fet de beure i menjar. Però, quina sorpresa —una de les primeres coses que vam veure i tastar van ser els caragols! L'altre menjar i potser quasi l'únic almenys durant la nostra estada va ser el tagi. És una mena de cassola de tros, on es posa tot el que està a l'abast o una mena d'estofat particular amb les aromes i espècies típiques d'allí.

Axiu: A. Salorra

Entrevista cavernícola.

Sigui com vulgui ens feia compartir l'únic plat tots junts amb condicions d'igualtat, (asseguts a terra, en cercle i menjant amb les mans, no existeixen jerarquies). Prendre el te verd és un altre ritual i símbol d'hospitalitat. Es prepara amb menta i força sucre, així doncs, entre les propietats immunològiques del te verd i les calories del sucre, estàvem en condicions de fer el que calia.

Al principi, alguns de nosaltres anàvem amb desconfiança, condicionats pels típics tòpics i estereotipats que circulen —que si et robaran, t'estafaran, no te'n fïis!, etc. És cert que cada estereotip té una base i s'ha de reconèixer una certa veritat, però, no s'ha de generalitzar ni exagerar. La meua experiència en aquest sentit ha estat molt positiva: la gent molt amable, inclús em deixaven fer fotos sense haver de pagar. Si hi havia algú que s'hi negués, era purament per qüestions religioses o de timidesa en el cas de les dones. La canalla, en canvi, amb afany del protagonisme propi de l'edat es prestava a fer de model —o ho feia pels caramels?

De fet, a la zona on estàvem ens vam convertir en el centre d'atracció i només aparèixer i preguntar ja teníem guies disposats a acompanyar-nos a les coves. Potser, el fet d'estar en una zona rural i en pobles petits té alguna cosa a veure. Però a les parades i tendes de la ciutat de Taza ens començaven a conèixer i a poc a poc es va establir una mena de confiança: gairebé vam arribar a comprar els queviures a preu d'un marroquí ja que, dia rere dia els preus de les mateixes coses eren més baixos. La meua impressió és que allí prevalen les relacions humanes i l'amistat per damunt del negoci. La paraula també està per damunt de tot, ja que la gent, en un percentatge bastant elevat, és analfabeta. I si un va de bona fe, (no cal firmar documents) ells et responen de la mateixa manera.

I vam començar a entendre el tarannà d'aquesta cultura. Això es va demostrar una mica amb la nostra escapada a Fes que representa l'altra cara del Marroc. És una ciutat on totes les rutes turístiques del Marroc hi passen (declarada per la UNESCO patrimoni de la humanitat des de 1976) i on molta gent viu de la recerca i captura del turista innocent. Nosaltres, amb les antenes posades anàvem amb confiança i a la vegada amb cura. Ens vam fer acompanyar per un guia, al qual se'n va afegir un altre que parlava castellà. Ens va fer la impressió que tot un món subterrani de contactes i relacions, dels quals no sabíem res, podia manipular-nos fàcilment.

Per cert, a Fes és obligada la visita on es tracten les pells, lloc impactant —visualment i olfactiva. Vam fer la visita des d'una distància prudent, a la tenda El Haj Ali Baba que dona al bell mig de la fàbrica. I ja presos allí, havíem de pagar el deute comprant alguns dels milers d'articles exposats i entrar al joc del regateig. Quan deixes de banda la idea que el valor d'un article és purament monetari, t'hi acabes acostumant. El preu d'un producte és el que tu estàs disposat a pagar, ja sigui poc o molt. És un joc tranquil, amb te i xocolata inclosa, on el venedor no té cap pressa i l'únic que té pressa ets tu. Per tant, vols acabar la negociació com més aviat millor per poder fer altres activitats. Es pot resumir amb allò que va dir un marroquí en aquella tenda: "Amigo, aquí no hay precios, tu has de pagar lo que te salga del corazón, ni más ni menos". De fet, una filosofia del mercat i del temps molt lluny de la nostra.

Passejar pels carrers i les places és també una experiència sensual, —la barreja d'olors, colors i sorolls tendeix a desorientar i encantar. És, potser un tipus de paradís, un simulacre dels contes de *Les mil i una nits*, ple de temptacions en què pots deixar-te anar per l'avarícia i deixar-te portar pels sentits! Les fragàncies i colors de les espècies i herbes (pebre vermell, coriandre, menta, pebre blanc, comí, cúrcuma, pebre negre, gingebre, etc.), els colors vius i llampants de les ceràmiques, l'olor, per no dir pudor, de la carn penjant, els tallers de teteres, l'or, i les catifes ens introdueix en un món desconegut i per això a vegades tenim por. Tremolen ideologies preestablertes, i ens força a tornar a examinar principis bàsics —cosa sempre dolorosa. La idea que m'he fet d'aquesta gent és que la seva filosofia és *carpe diem* (Gaudeix del dia).

Ara contaré la part més important de l'expedició, la científica. Vam començar per l'avenc de Friouato que és el més important de la zona per les seves dimensions i com a tal també està

explotat turísticament. És un pou inicial de -90 m i una sala que arriba fins a -150 m. La profunditat total és de -301 m, amb un recorregut topografiat d'uns 1.500 m. Falta per explorar encara algunes galeries. Després de vuit hores de recerca el resultat va ésser molt fructífer, no obstant això hi vam deixar trampes per tornar-hi un altre dia per si trobàvem més fauna. El segon dia el vam destinar a localitzar coves i avencs de la zona acompanyats per guies-pastors que ens anaven ensenyant les cavitats en què estàvem interessats; en total en localitzàrem tres i una d'elles, el Kef Izoura, la vam fer el mateix dia. Ens havíem de trobar amb companys d'espeleologia d'Agadir però no van poder venir fins al tercer dia. Venien amb la intenció de gravar un documental sobre la bioespeleologia. Per tant, els cinc dies següents els vam passar fent cavitats amb la feina afegida que ens estaven gravant en qualsevol moment i havent de mirar una mica per on ens posàvem, perquè poguessin fer el treball amb més comoditat. Vàrem entrar per segona vegada a l'avenc de Friouato ja que s'ho mereixia i muntàrem el ràpel d'entrada de 90 m per poder gravar la vertical.

Ens han promès que quan tinguin el vídeo editat ens n'enviaran una còpia, ja que emetran aquest documental per la televisió marroquina (a veure si és veritat i en podem gaudir al centre). Quan els d'Agadir van fer la seva feina, ens van acompanyar per diversos llocs. Era una avantatge el fet que ells fossin marroquins i, per tant, podien parlar amb la gent del país amb tranquil·litat sense haver d'utilitzar signes ni parlar un francès macarrònic (tant per part nostra com per part dels marroquins) que al final acabes sense entendre't o entenent-ho a mitges.

Crec que no cal detallar tota la llista d'insectes trobats a les coves ja que seria bastant extensa, però mencionarem dues de les espècies més rellevants: Família dels caràbides: *Antoinella groubei*, Família dels estafilínids: *Apteranillus rotroi*.

L'estudi dels coleòpters cavernícoles del Marroc es va iniciar el 1935 amb la descripció de les dues espècies per part d'Antoine i de Scheorpeltz. Els dos es van descobrir a la cova de Chicker, (que nosaltres no vam poder fer a causa de l'excés d'aigua). Posteriorment es van trobar a la cavitat de Friouato, on nosaltres també n'hem trobat. A més, hem pogut localitzar dues o tres altres cavitats que no es coneixien, la qual cosa constitueix noves localitzacions d'aquestes espècies. A part del que realment s'ha vist a simple vista sembla que hi pugui haver noves troballes, però que ara no es pot determinar fins que s'acabi l'estudi exhaustiu de tot el material recollit.

Coves estudiades la primera quinzena:

Dia	Nom	Localització/ Catàleg	Observacions
07-05-2002	Friouato	Gb2	
08-05-2002	Kef Izoura	Gb3	
08-05-2002	Grotte du Chicker	Gb1	No s'ha fet a causa de l'aigua
09-05-2002	Kef el Maa	Gb11	
09-05-2002	Bab-ou-Idir	Gb5	
10-05-2002	Chebbout	Gc15	
11-05-2002	Friouato	Gb2	
12-05-2002	Sidi-Mejbeur	Ga7	
12-05-2002	Kef Adman	Gc5	
13-05-2002	Ighnouyne I		No catalogada
13-05-2002	Ighnouyne III		No catalogada
14-05-2002	Ighnouyne II		No catalogada
15-05-2002	Almannbout		No catalogada (no s'ha fet)
15-05-2002	Maâmrân		No catalogada
16-05-2002	Char Bied	Gb7	
16-05-2002	Anou noite abi		No catalogada

Altres coves anomenades pels de Friouato i no trobades:

Gouffre Zeche, Gouffre Marzele, Mdinte Msara, Gouffre Sao

Components catalans de l'expedició:

Florentino Fadrique	col·laborador Museu Zoologia Barcelona
Noel Fadrique	col·laborador Museu Zoologia Barcelona
Oleguer Escolà	biòleg del Museu Zoologia Barcelona
Dani Ferrer	espeleòleg del ERE
Carme Pedrol	espeleòloga del GELL
Jaume Pedrós	espeleòleg del GELL
Antoni Satorra	espeleòleg del GELL

Components marroquins de l'expedició:

Dari Abdamah	càmera
M'borek Largo	espeleòleg
Mohamed Koukam	assistent
Lahoucine Faouzi	espeleòleg

Antoni Satorra/Maria O'Neill

Consideracions sobre la precisió del GPS

Arran de les tasques de localització del Forat dels Diners, prop de l'Hostal Roig, al límit oriental del Montsec de Rúbies, i coincidint amb l'aparició d'un article a la revista *Spelunca* parlant sobre el mateix tema, m'he decidit a aprofundir en el primer problema que es planteja a l'hora de programar una primera visita a una cavitat catalogada; grans espais subterranis, sales de milers de metres cúbics, quilòmetres i quilòmetres de galeries i pous de grandioses profunditats solen aflorar a la superfície, gràcies a exigües boques que, en el millor dels casos, no passen d'alguns metres quadrats; massa sovint les fitxes de cavitats són reiteratives en algunes informacions —es dona la topografia, una descripció molt acurada, la fitxa tècnica, etc.— i la situació ve donada exclusivament per les seves coordenades i una localització tan vaga com decebedora. En citaré dues a tall d'exemple :

— Forat dels Diners: A l'oest del pla de les Forques, al damunt dels camps de conreu i al bell mig del bosc; és de difícil localització. Si tenim en compte que el pla de les Forques no apareix en la cartografia actual, sí que serà de difícil localització.

— Cova Fosca de Vilanova: A 1 hora a l'est de Vilanova de Meià, difícil de trobar.

No crec que calguin més comentaris.

Amb l'aparició del GPS o sistema de posicionament global, hom pot creure que el problema s'ha solucionat, es carreguen les coordenades de la cavitat i el GPS ens guiarà fins a l'entrada de la cavitat, doncs no. Si ho provem amb alguna cavitat coneguda ens adonarem que l'error pot arribar a superar els 300 metres (com és el cas del Forat del Gel); i la pregunta a fer és òbvia:

Tan poc precís és el GPS com per donar-nos aquest índex d'error?

Segons proves de camp fetes personalment, la superposició de les dades obtingudes per un posicionador GPS sobre la cartografia actual de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, dona un marge d'error màxim de 15 a 20 metres, així doncs haurem de cercar l'error molt més enrere en el temps, és a dir , en el moment en què es varen calcular les coordenades que ara volem utilitzar.

Una mica d'història:

Si parlem de les cavitats del Prepirineu, les primeres exploracions daten de finals dels anys seixanta i la major part dels setanta. Concretament en aquelles dates l'única cartografia existent eren els fulls d'escala 1:50.000 de l'Institut Geogràfic y Catastral dels anys cinquanta (a partir de les quals es confeccionaren moltes de les guies excursionistes encara vigents); tota aquella cartografia s'havia confeccionat mitjançant mètodes manuals, per triangulació topogràfica entre vèrtex geodèsics i una posterior interpretació aproximada del relleu a través de les corbes de nivell. No és fins els anys 1959 – 1962 quan apareixen els primers mapes confeccionats a partir de les actuals tècniques fotogramètriques (ni que soni estrany l'autor fou l'Army Map Service dels Estats Units i s'explicitava que eren d'ús exclusiu propi i que aquest es cedia a l'exèrcit espanyol). Cap a l'any 1980 el Servicio Geográfico del Ejército treu una edició pròpia, i fins i tot arriben a sortir alguns fulls d'una tercera edició a escala 1:25.000. Si bé tots ells tenen una acurada exactitud topogràfica, la toponímia és nefasta (des del Paso de Monrebey fins al que en podríem titllar de paradigma

Amics de l'Aventura

de la toponímia militar: El Ahujero de los faisanes és a dir el Forat dels Feixans.

Tornem als anys seixanta i setanta i pensem en com s'havia de calcular el posicionament d'un punt en un mapa:

— Des del punt físic es prenen una sèrie de visuals a tants altres punts coneguts del mapa utilitzat (una ermita, un poble, el cim d'una muntanya...) anotant el rumb —angle format entre la visual i el nord magnètic— donat per una brúixola.

— Es prenen algunes dades característiques de la seva localització (prop del fons del barranc, en el lloc d'un contrafort, a peu de cingle...)

— Un cop a casa s'obtenen els diferents azimuths —angle format entre la visual i el nord geogràfic— corresponents als rumbos de les visuals calculades.

— Es dibuixen els angles suplementaris a partir dels punts coneguts i el punt d'intersecció de les visuals ens donarà la localització del punt en el mapa.

— Es tracen les perpendiculars als eixos i podrem calcular -ne les coordenades.

— S'apliquen les correccions que es creguin oportunes segons les dades característiques esmentades.

Quines són, doncs, les possibles causes d'error?

— Si superposem un sector del mapa del 50.000 de l'any 1950 amb el corresponent de l'actual de l'ICC d'una zona muntanyosa, ens trobem que valls i carenes secundàries poden arribar a desaparèixer, aparèixer-ne de noves, o traslladar-se centenars de metres de la seva posició real; si s'han fet correccions segons les dades sobre el relleu, ja tindrem una primera font d'errors.

— Els primers mapes, i malauradament algunes reedicions de mapes excursionistes fets a casa nostra, expressaven les coordenades segons el fictici meridià de Madrid (potser aviat ens el tornaran a encolomar ara que tot hi torna a passar) en comptes de fer-ho segons l'universal de Greenwich, aquest extrem obligava a fer conversions de coordenades amb la consegüent possibilitat d'error.

— No sempre s'ha tingut en compte la diferència entre els nordos magnètic i geogràfic —anomenada declinació magnètica— i la seva variació en el temps; de fet, no és fins l'aparició dels mapes militars quan es dona aquesta informació.

— Tots els aparells magnètics tenen el seu propi nord, si bé això no és problemàtic per orientar-se (les diferències són petites), sí que ho és a l'hora de posicionar-se, ja que això i la pròpia imprecisió d'una brúixola convencional de butxaca fa que l'error pugui arribar a ser important, segons també la longitud de la visual.

— Finalment, cal tenir en compte el factor humà; un error en la presa de dades pot arribar a posicionar un punt a quilòmetres de distància del seu lloc correcte, sobretot si les dades les pren un equip diferent al que les interpreta.

El que crec que queda massa palès són els possibles factors que influeixen negativament en la qualitat de les dades i, per tant, la localització fàcil i directa de les cavitats. Amb els nous sistemes de posicionament global només serà possible si primer tornem a posicionar les cavitats segons la nova cartografia i les noves tècniques, en el benentès que qualsevol defecte en la utilització d'aquestes farà inútil la tasca realitzada.

Josep Lluís Gàzquez
Grup Espeleològic Lleidatà

mobles

l'ebenista

projectes i dissenys a mida

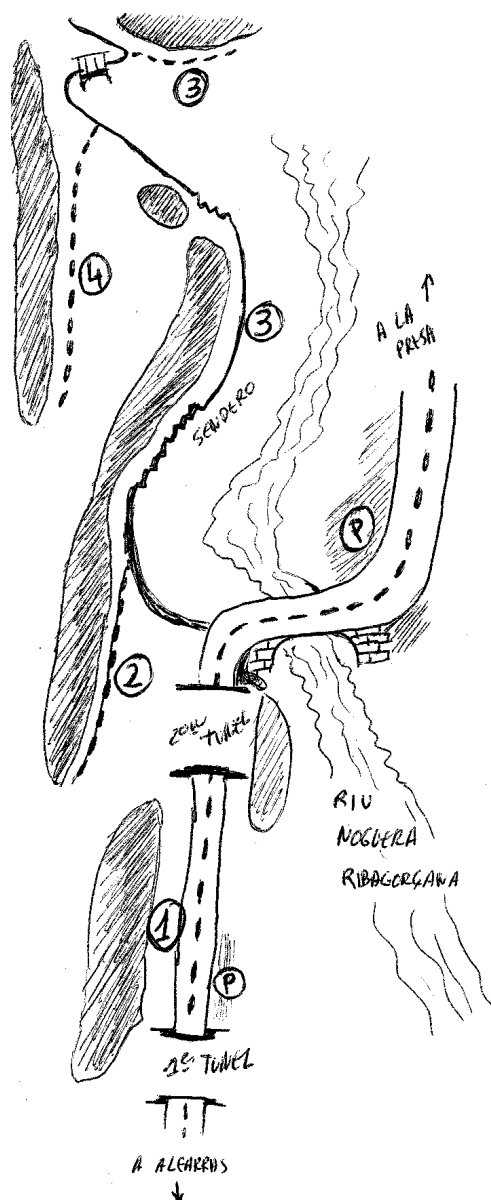

ctra. vall d'aran, km. 10,7 · 25124 rosselló (lleida) · tel. 973 73 27 79 · fax 973 73 27 16

Noves vies a Santa Anna

Amb l'arribada de les primeres calors es fa difícil de trobar zones d'escalada amb sectors a l'ombra on poder escalar a gust. La zona de Santa Anna n'és, però, una excepció, ja que té diversos sectors a l'ombra. En aquest petit recull us presentem quatre sectors on podem escalar a bona temperatura a les tardes d'estiu. La majoria de les vies d'aquests sectors han estat equipades o reequipades amb material cedit per la SEAM (CELL) i pels mateixos escaladors de la zona.

Croquis general dels sectors:

1- Paret de la Carretera

És la paret que es troba entre el primer i segon túnel de la carretera anant cap a la presa. A uns 50 metres abans d'arribar al segon túnel, la paret forma una mena d'esperó gris on es troba la via K30 (a trenta quilòmetres justos de Lleida). Pocs metres més a la dreta hi ha un parell de fissures desequipades. Encara més a la dreta, enmig d'un desplom i amb caiguda directa a la carretera, dues vies equipades: Indiana Bill i Puenting Tarantino.

1.- K30 (6b, 60m). Via semiequipada. (*)

Oberta per J. Marmolejo, X. Mercader i O. Rovira (abril 02)

2.- MAKUMBA (V+, 25m). Via desequipada (*)

Oberta pels germans Masana i Ll. Brunat (juliol 02)

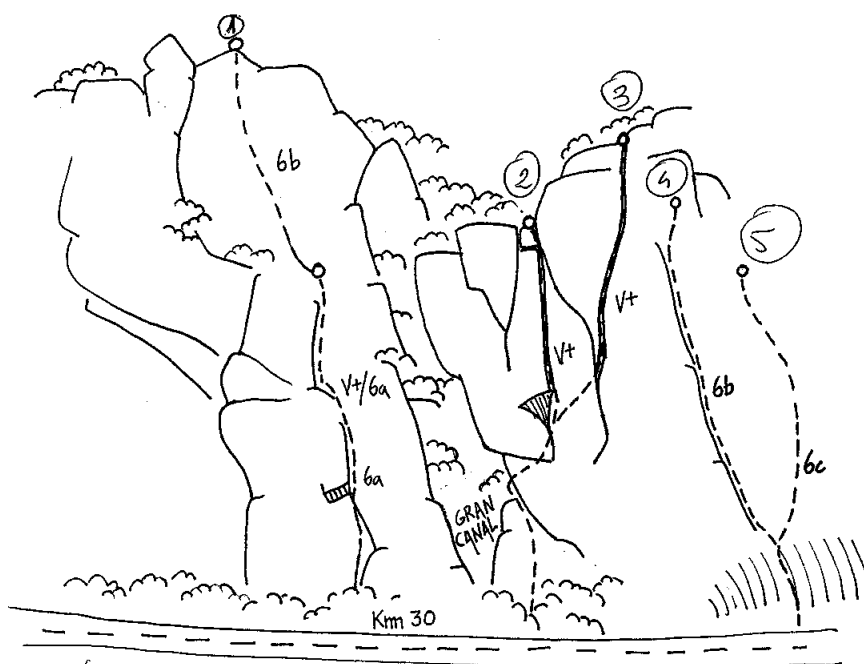
3.- TARUMBA (V+, 30m). Via desequipada (*)

Oberta per J. Marmolejo i Àngels (abril 02)

4.- INDIANA BILL (6b, 30m). Via equipada

5.- PUENTING TARANTINO (6c, 25m). Via equipada

(*) Vies en les quals cal dur *bicoins* i *friends*

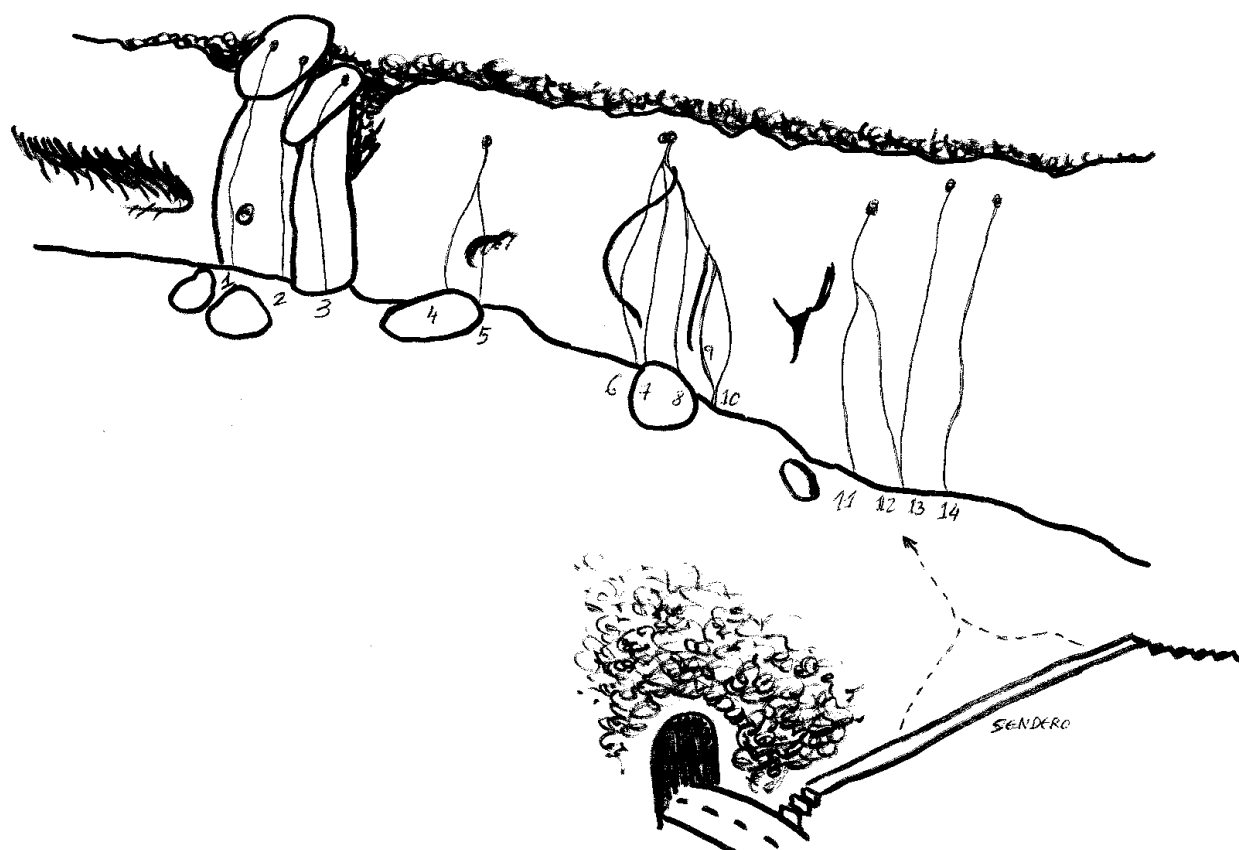

2- Sector Canela

Aquest nou sector és la continuació per l'esquerra del Sendero de Santa Anna. S'hi accedeix per un caminet

que surt poc abans de baixar les primeres escales del Sendero. Aquest sector ha estat equipat principalment pel Pep, Hook, i la penya d'Alfarràs durant els anys 2000 i 2001.

Podem trobar vies de V+ fins a 7a+ amb predomini del 6b/6c.

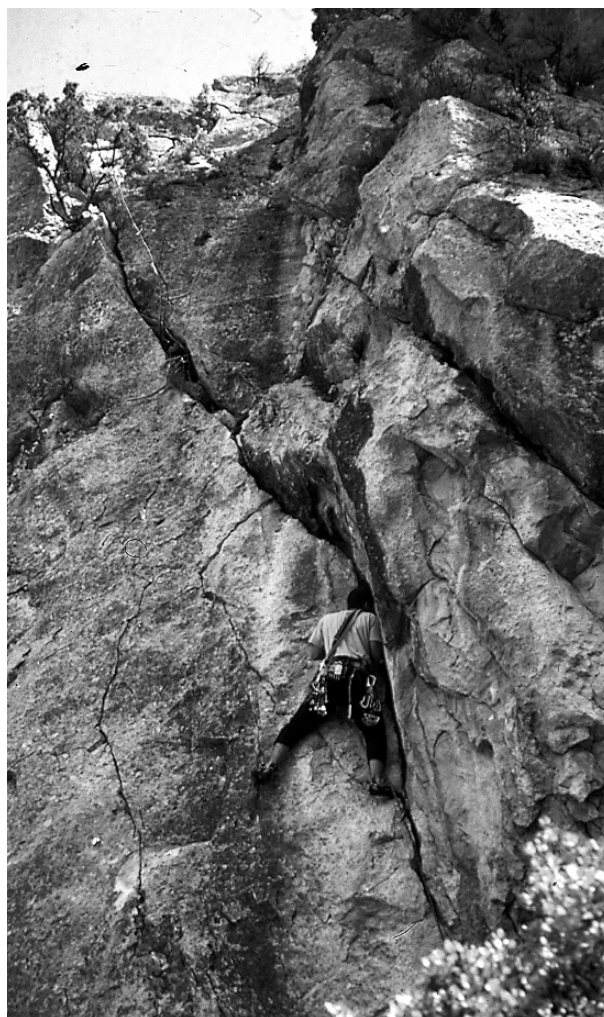
- 1.- MOVIMIENTO SEXI (6a)
- 2.- LOS COMODONS (V+)
- 3.- PTITA (V+)
- 4.- AIGUANALOFYU (6a+)
- 5.- BLOC AHÍ! (7a+)
- 6.- EL ORGASMO DE SANTA ANA (6b+)
- 7.- MERRY BLUES (6b+)

- 8.- REKIPADA (6a)
- 9.- EL CHICHI DE SANTA ANA (6c+/7a)
- 10.- CANELA SIN RAMA (6c)
- 11.- QUINTOS (6c)
- 12.- APOL·LÒNIES (6b)
- 13.- CIUTAT MANDRIL (6b)
- 14.- DESTRAL DE GUERRA (6b)

Arxiu: Núria Antolin

El Pep fent *boulder* remenant-se al Sendero.

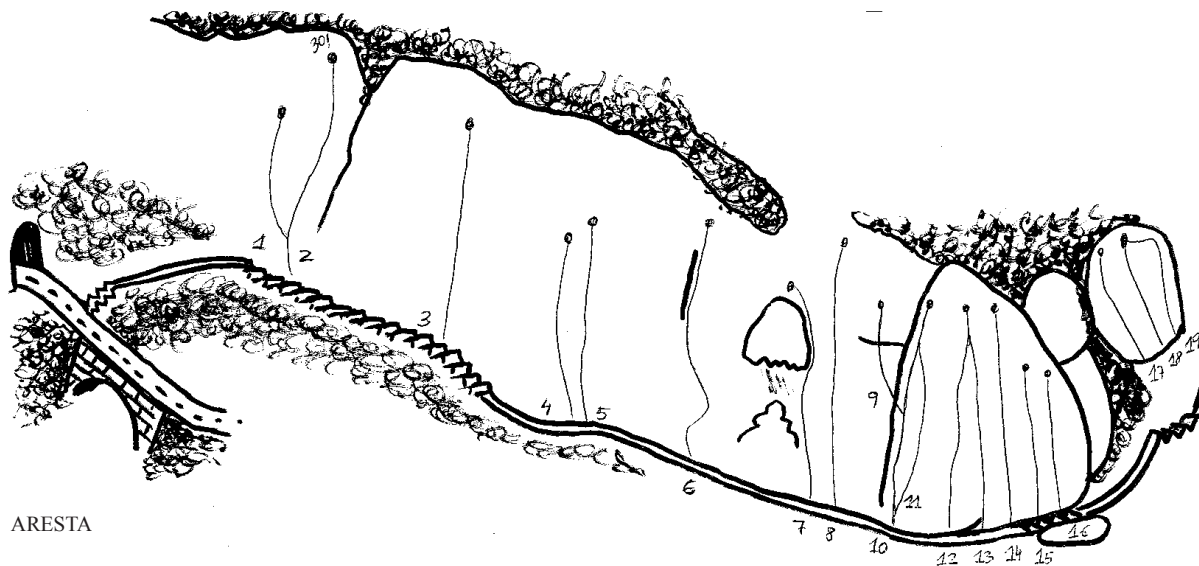
Arxiu: Guillem Ullastre

Ferran Ullastre a Orellut, (6a).

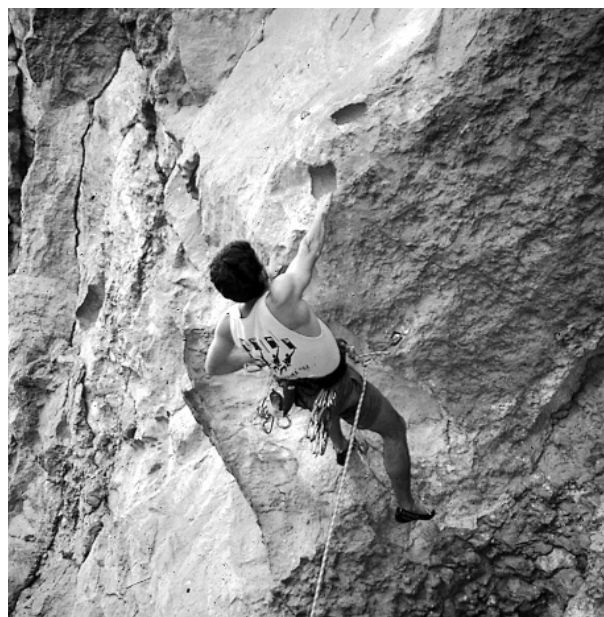
3- Sector Sendero

És, potser, el sector més clàssic i antic de l'escola. Amb una aproximació del tot còmoda per un caminet que surt abans del pont de la carretera.

En aquest sector s'han reequipat les vies en pitjor estat i també se n'ha equipat alguna de nova. Hi podem trobar vies des de IV+ fins al 8a+ i atès el seu còmode accés, és un dels sectors més concorreguts i per desgràcia bruts, cosa que fa que algú s'hagi d'endur la brutícia dels altres.

- 1.- OSAMA (7a)
- 2.- CUQUI (6b+)
- 3.- LA POLLA RECORDS (7c/7c+ (6b,A0)
- 4.- CALDO PARA TUS DEDOS (7b)
- 5.- LA BATERIA (7a)
- 6.- MURISEC (6c)
- 7.- JOSEMITA MISTIS (7a)
- 8.- MARRON (7?)
- 9.- CACAUETS SALATS (6a+)
- 10.- CACAUETS (IV)
- 11.- ¿ (6a)
- 12.- JARDÍ (6c)
- 13.- ALFARRÀS MOTOR (6a+)
- 14.- GARLI (6a)
- 15.- TONAL (V+)
- 16.- PALAPEÑA (IV+)
- 17.- LA CAGADA (V+)
- 18.- EM TXANES TXANING (V+)
- 19.- LA CASTANYA (6a)

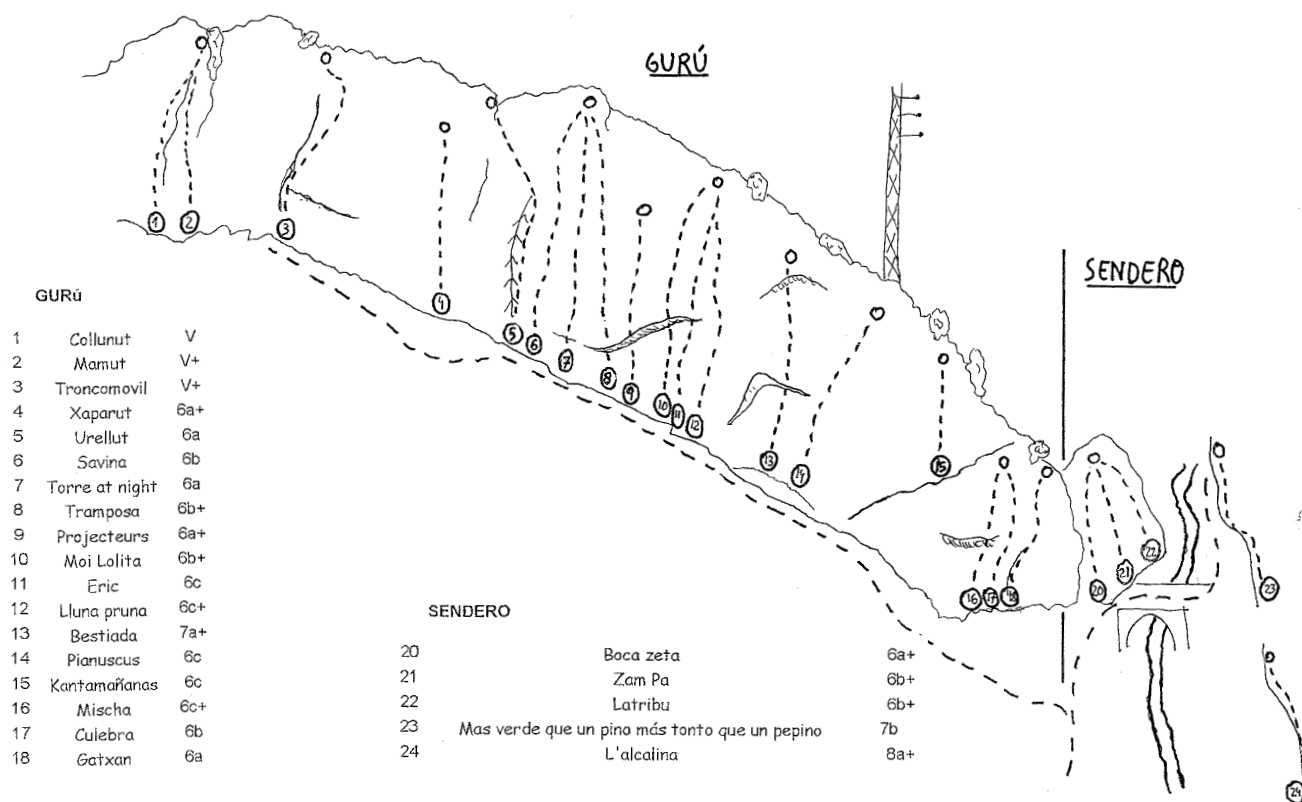
Arxiu: Guillem Ullastre

Robert Guilera a Bestiada (7a+).

4- Sector Gurú

És el sector més recent d'aquesta escola amb una vintena de vies, la majoria equipades i algunes que requereixen l'ús de tascons i *friends*. S'hi arriba per un caminet que puja violentament des del Sendero i surt poc abans del pontet. La tònica del

sector és la continuïtat sobre murs verticals. Aquest sector ha estat equipat principalment pel Robert, aprofitant les últimes hores del dia. Predomini de les vies de 6b/6c i 20 metres de recorregut.

Jordi Marmolejo, Pep Monsó i Robert Guilera

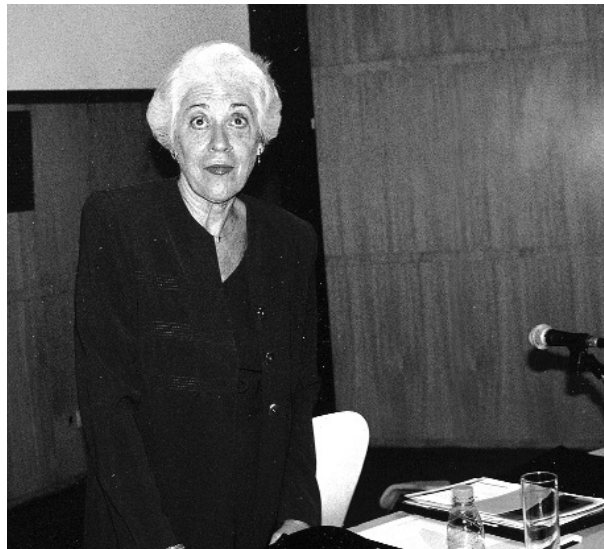
Viatgeres i exploradores al llarg de la història

Cicle de conferències organitzat per la Fundació "la Caixa"

Durant els mesos d'abril i maig tingué lloc el cicle de vuit conferències que sota el títol *Viatgeres i exploradores al llarg de la història* organitzà la Fundació "la Caixa", amb la col·laboració de l'Àrea de la dona de l'Ajuntament de Lleida, la Sociedad Geográfica Española i el Centre Excursionista de Lleida.

Ha estat un encert tant pel tema com per les persones que hi han participat, així la nostra entitat col·laborà en la presentació de quatre de les xarrades. Maria Huguet presentà Ramon Giménez Fraile que parlà animadament de les viatgeres per l'Àfrica al segle XIX; Magda Sales, la nostra consòcia tresmilera, presentà la Xus Lago, la primera espanyola que realitzà l'ascensió a l'Everest sense oxigen, acompanyada d'animades diapositives i parlant de les dones a les altures; la Lluïsa Huguet, presentà la Lola Escudero, qui féu una bonica exposició sobre les viatgeres britàniques per l'Espanya de segles XVIII i XIX.

Tancà el cicle la conferència de la Dra. Josefina Castellví, recentment guardonada amb el premi Príncep de Astúries per la seva contribució a l'establiment de la Base Juan Carlos I al continent antàrtic. Fou presentada per Mercè Ciutat, qui tingué problemes per resumir el seu ampli currículum al qual va tenir accés gràcies al consoci Josep Anton Muñoz qui tingué l'oportunitat de compartir un hivern austral amb la Sra Castellví com a membre de l'expedició científica de l'any 1992. Tot un personatge de la ciència, amb iniciativa i esperit aventurer.

Doctora Castellví.

Arxiv. Equip Aresta

Acompanyà la seva didàctica explicació amb unes històriques diapositives que van endinsar -nos en el continent més blanc, més natural i més pur. Que així sigui per molts anys. L'equip Aresta vol aprofitar l'avinentsa per felicitar -la en nom del Centre Excursionista de Lleida

Volem aprofitar les pàgines de la nostra revista per donar les gràcies a la Mercè Freixenet, directora de la Fundació "la Caixa" de Lleida, per aquesta brillant iniciativa i encoratjar -la a continuar en aquesta tasca.

Equip Aresta

Apunts i comunicacions

- El passat cap de setmana 6 i 7 de juliol, es va dur a terme el XXIII Ral·li d'Alta Muntanya als pics de Tres Pics, Baborte, Pedres Blanques i pic de Llats, organitzat pel Centre Excursionista de Lleida. La participació fou de 22 equips. Més endavant ja us endonarem a conèixer la classificació. En nom dels organitzadors, mercès a tots i especialment als controls. Fins el proper ral·li, i que pas-seu un bon estiu!

- El dia 21 de juliol hi ha la concentració a la vall del Besiberri, en contra de la central que s'hi vol construir. Esperem la participació de molts.

- Les altes al centre durant els mesos de maig i juny han estat les següents:

- Lluïsa Borràs Bes	Emili Grau Mazarico
- Jordi Grau Sanmartín	José Enrique Bellver Soto
- Judit Sanfeliu Sans	Sílvia Iglesias Moles
- Antoni Ballesté Teixidó	Francisco Badia Brualla

Fa temps que hi havia un projecte d'aixecar una presa a Besiberri per tal de fer una central. La idea va comptar amb l'oposició de gairebé tothom, menys dels promotors (enginyers, economistes, etc.) que van haver de retirar el projecte, però només per deixar-lo adormit, i quan semblava tot calmat, surt el tema novament, aquest cop menys aparatós (parlen d'aprofitar l'aigua per sota el llac), però amb tot el que pot suposar l'entrada a sac a la vall de Besiberri per a la construcció d'una instal·lació hidràulica d'aquesta mena.... i el més fotut és que es fa com d'amagatotis, amb tots els permisos i concessions de "d'alt" sembla que arreglats i amb les lògiques suspicàcies i oposició del veïnatge... També una mica a corre-cuita es va convocar una reunió informativa a Senet/Vilaller, a la qual va poder assistir l'Andreu i de la qual fa la següent nota.

Vulgueu disculpar les presses per publicar aquesta nota, però el tema és urgent. L'abril passat, la Confederación Hidrogràfica del Ebro va atorgar una concessió d'ús de cabdal d'aigua de la vall de Besiberri a l'empresa Ribaelectric SA. L'objecte de la qual és construir i explotar una central elèctrica al barranc de Besiberri.

El fet d'aquesta concessió va ser comunicat a l'Ajuntament de Vilaller, però no els motius ni els criteris, sense facilitar pro-

jectes ni estudis de cap mena la qual cosa va aixecar sospites d'irregularitats en el procés. Aquest consistori va interposar les al·legacions que van semblar adients.

El dissabte 18 de maig, reunits els veïns de Senet, es van manifestar absolutament contraris a la construcció d'una nova instal·lació hidroelèctrica. Recordem que el terme de Senet pateix ja greus servituds d'aquesta mena i que estan farts de preses, turbines i torres. Malgrat això l'oposició al projecte ve donada —majoritàriament entre els veïns— perquè la realització suposaria malmetre de forma irreparable un dels racons més ben conservats de tota l'Alta Ribagorça: l'entrada a l'emblemàtica vall de Besiberri.

Jo vaig ser a aquesta reunió i em vaig adonar que existeix una clara consciència que "ja n'hi ha prou de disbarats". N'hi ha que estan disposats a portar la seva oposició allà on convingui. Són conscients, però, que no se'n sortiran davant els interessos econòmics d'una societat anònima, i volen cridar l'atenció dels muntanyencs, de les agrupacions excursionistes, de les organitzacions cíviques o ecologistes i de totes aquelles persones que tinguin alguna cosa a dir o a fer en favor de la vall de Besiberri.

Andreu Bernadó

Curs de manteniment de BTT

El passat mes de maig tingué lloc, de manera experimental, un curs intensiu de manteniment de BTT, a càrrec del nostre consoci Víctor Castillón, expert en el tema. Una dotzena de socis hi assistiren durant quatre sessions, muntant i desmuntant les corresponents màquines, tractant cadascuna de les parts, allò que cal fer per mantenir la bici a punt i poder solucionar qualsevol problema tècnic en qualsevol indret.

El resultat ha estat extraordinàriament satisfactori, ja que algunes de les persones assistents al curs eren expertes en quilòmetres, i sembla que s'han assabentat de moltes coses que desconeixien.

Així, vist l'èxit, el centre ha considerat la possibilitat de tornar a repetir-lo més endavant, segurament després de la Transmontsec. Les persones interessades poden fer una preinscripció trucant a la secretaria del centre.

Enhorabona al responsable de la secció de BTT, Joan Aige per tan encertada idea i, evidentment, al professor Víctor Castillón.

Equip Aresta

Grup del curs.

Arxiu: Equip Aresta

Cinema de muntanya

Tot un encert la iniciativa de la Fundació Caixa de Sabadell per brindar-nos l'oportunitat de poder passar una bona estona contemplant les imatges de les pel·lícules guanyadores de la darre-ra edició del certamen internacional de Cinema de Muntanya de Torelló. Tres pel·lícules emocionants tant pel contingut com per la dificultat tècnica.

Primerament, la corresponent al premi al Millor film d'esports de muntanya i Flor de neu de plata amb el títol *Timeless*, l'autor de la qual és Dominique Perret (Suïssa) amb unes boniques imatges d'esquí pels fiords de Noruega. *Desert Friction*, de Nic Good, pel·lícula holandesa filmada al desert de Namíbia,

República de Sud-àfrica que obtingué el premi FEEC i la Flor de neu a la millor fotografia, i per últim la guanyadora del certamen *Salathe, blood, sweat and bagels* de Richard Heap, (Gran Bretanya) una de les vies més espectaculars i difícils del Capitan a Yosemite, que obtingué el premi Vila de Torelló i Flor de neu d'or.

La presentació de les projeccions fou a càrrec del director del certamen qui assistí acompanyat de la delegada de la Fundació Caixa de Sabadell.

Equip Aresta

Opinió

El motiu d'aquest escrit és donar a conèixer la situació que actualment estan patint els practicants de l'escalada a les Terres de Ponent, a causa de les mesures de protecció del medi ambient que afecten les muntanyes de les nostres contrades.

Aquests darrers anys i arran de la publicació del PEIN (Pla d'Espais d'Interès Natural) s'han aprovat una sèrie de normatives i decrets que afecten directament els esports de muntanya i que s'han fet, "naturalment", sense consultar les més afectades: les entitats excursionistes.

Aquest és el cas de l'escalada (també l'espeleologia, la BTT, l'ala de pendent...). El Decret 48/1992 de 9 de juny diu que caldrà l'autorització prèvia per poder realitzar aquesta activitat en les zones incloses dins el PEIN. Cal dir que la majoria de zones on es practica l'escalada a les nostres terres (Terradets, Mont-rebei, Camarasa, Vilanova de Meià, el Doll, Mont-roig...) es troben dins aquesta àrea, i allí s'hi practica l'escalada, l'espeleologia i la immersió des de fa molts anys abans de la creació d'aquesta xarxa d'espais "suposadament" protegits.

El títol 2, article 6, diu exactament que "l'òrgan que designi l'administració gestora de l'espai determinarà les àrees i els períodes en què les activitats esmentades es podran dur a terme sense autorització... Fora dels espais esmentats en aquest article es podrà regular temporalment l'escalada i l'espeleologia als indrets on aquesta pràctica pugui ocasionar la desaparició d'espècies protegides en perill d'extinció, els quals seran senyalitzats convenientment".

Fa pocs dies membres d'entitats integrades en la Vuitena Vegueria de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC), entre les quals hi ha el Centre Excursionista de Lleida, van ser convidats pels Mossos d'Esquadra a deixar la via d'escalada que estaven realitzant al Mont-roig (Camarasa) tot dient que allí no s'hi podia escalar.

El Decret, tal com hem assenyalat, deixa clar que se senyalitzaran convenientment les zones i la temporada en què no està permesa la seva pràctica, però això no és així. Cada cop són més freqüents les topades entre escaladors i Mossos d'Esquadra o agents rurals que "recorden" l'existència del decret esmentat, sota l'amenaça de denúncia en cas de continuar amb la nostra activitat. Aquest fet ha provocat una situació de malestar i alhora de desorientació agreujada pel fet que quan algú de l'administració s'ha dignat a parlar d'aquest tema ha mencionat els espais autoritzats i les zones prohibides, sense que ningú sàpiga en aquests moments (almenys les entitats excursionistes) en quin lloc està escrit. Això fa pensar que no es té massa clar de quina manera cal aplicar la normativa.

Creiem que a les parets hi ha lloc per als escaladors, ocells i vegetació, i que l'escalada és compatible amb la protecció a la natura, però cal fer-ho amb seny i diàleg.

**Secció d'Escalada i Alta Muntanya
Centre Excursionista de Lleida**

Itineraris excursionistes, núm. 75

La serra de Carreu oriental

El gran massís del Boumort separa les valls del Segre i de la Noguera Pallaresa, en una extensió de més de 30 km entre el grup central i els relleus satèl·lits. Entre aquests, ocupa un lloc eminent la serra de Carreu. Aquesta, un anticlinal trencat pel sud, té unes característiques realment excepcionals i que endebades cercariem en altres muntanyes del nostre país. El fil de la carena és esmolat i interromput continuament per osques o bretxes més o menys marcades. El vessant sud és defensat per una imponent cinglera que té molts pocs punts febles per on superar -la, mentre que al nord, on l'anticlinal s'ha conservat, un pendís vertiginós baixa fins a trobar el riu de Carreu. Antany, un esplèndid bosc de pi rojal i pinassa vestia aquest vessant, però actualment, a conseqüència d'un devastador incendi, apareix en bona part despulat de mantell vegetal.

Tenim poca informació de caire excursionista sobre aquesta muntanya, i un xic contradictòria. Hi ha almenys tres passos per travessar la serra, de l'un a l'altre vessant: el pas de Castellnou, el pas de la Ce i la canal Bordonera. Coneixem la situació dels dos primers, però no pas la de l'esmentat darrer, que no hem identificat encara. Tampoc és clara la toponímia de les diferents puntes de la serra, existint discrepàncies entre els noms recollits dels pastors i camperols i els que consten als mapes. Fins i tot, la punta dita Cap de Carreu (1.745 o 1.749 m segons mapes consultats) no és la cota màxima, la qual està situada més a llevant (1.801 o 1.804 m). Per tot això, la toponímia dels diferents cims que

recollim en el present itinerari, cal acceptar-la com a provisional, i esperem que entre tots acabem per aclarir aquests detalls pendents.

L'aproximació la farem per Bóixols, seguint amb vehicle uns 3,5 km la carretera de Coll de Nar gó per prendre la pista de terra que mena als Prats i al coll de Llivia. Aquest coll, obert entre el riu de Pujals a llevant i la vall de Carreu a ponent, uneix la serra de Carreu amb l'esquenall de la roca de Senyús i el Boumort. Per la rodalia abunden els fòssils d'equinoderms (ericons marins). Deixeu el vehicle en una clariana entre bosc, immediata i al sud del coll.

00 h. Coll de Llivia (1.470 m). Seguiu l'inici d'una pista que s'endinsa al bosc, en direcció sud i en forta pujada. Als 7 minuts es deixa la pista per pujar fortament a mà esquerra, costa amunt, per entre el bosc i sense camí. Poc després, es retroba novament la pista, que cal seguir fins que, als 18 minuts, es pren a mà dreta una branca de pista menys important, cosa d'un centenar de metres, per tornar a reprendre després la forta pujada bosc amunt, per l'esquerra.

00h 27 min. El pendent se suavitza, el bosc s'aclareix i esdevenim al cap de la serra (1.740 m) a ponent del Pla del Riba. Al fons d'una petita dolina s'obre la boca d'un avenc. Algun mapa inclou en aquesta zona el topònim Graller Potser es refereix a aquest avenc?

00 h 32 min. S'arriba al cap del cingle, on el panorama s'eixampla a migjorn vers els fondals de Bóixols i Abella, amb la serra de Carrànima, i més enllà la vall del riu Rialb, que és com

Banc Sabadell

s'anomena, aigües avall, el riu Puials, nascut a la cubeta d'Els Prats. Cap a llevant, senyoregen el Cadí i el Pedraforca. Al nord, tot ho domina el Boumort, i al seu darrere es veuen retalls del Pirineu. Seguir per la boscosa carena en direcció a ponent. 00 h 34 min. Una gran i profunda dolina, que cal vorejar. El bosc, espès, no ofereix bon pas, i sovint és millor passar a frec d'estimball si l'alçada no fa massa respecte. Sovint, també cal tornar al bosc. D'aquesta manera es deixa enrere la cota anomenada El Bonyet (1.766 m), coberta de bosc.

00 h 45 min. Ampla collada herbosa (1.740 m). Des d'aquest punt, la carena esdevé una cresta estreta i sovint cal grimpar per les roques. Al vessant de migjorn, una gegantina roca separada del cingle sembla el bastió d'una immensa fortalesa.

1 h 2 min. Cota 1.804 m que algú anomena Alt Ras (ens semblaria més correcte Ras Alt), punt culminant de la serra. Així i tot, el títol oficial de cap de Carreu es dona a un cim situat molt més a ponent i més baix. Des de l'Alt Ras es veu, cap a ponent, la llarga (prop de 6 km) cresta amb les seves diverses puntes, que acaba al tossal de Gallinova. La seguirem, grimpant amb cura sempre per l'estreta aresta. Pel vessant nord, el bosc apareix cremat. Un esborradís corriol facilita el pas, pocs metres per davall de la cresta. El vessant de migjorn, però, és estimbat. Passarem diferents bretxes, una d'elles per damunt d'una roca entaforada que forma un petit pont natural, per anar seguint els diferents cims secundaris, dos dels quals són ben destacats.

1 h 35 min. Ampla escotadura de la cresta, coneguda com a pas de Castellnou (1.691 m) i que permet creuar la serra d'un a l'altre vessant. En la poca literatura trobada que en fa referència *Les nostres Muntanyes* de J. M. Barberà, i la revista *Vèrtex* (desembre 2000) es fa referència a un característic bosquet de pins. Després d'aquest pas, ferma pujada per la roca.

1 h 55 min. Cota 1.749 m coneguda com a Cap de Carreu, malgrat la seva altitud inferior a la d'altres puntes per on hem passat. Cap a ponent, la cresta baixa a la gran escotadura del pas de la Ce que, com el de Castellnou, permet travessar la muntanya. Més enllà, la cresta torna a enfilar-se per damunt dels 1.600 m a la punta del Tossalet i es perllonga amb les mateixes característiques fins al cim de Gallinova, damunt de la collada de Trumfo. En un proper itinerari descriurem el sector carener

que falta, des del Gallinova al pas de la Ce, per tal de donar a conèixer la travessada completa de la llarga cresta. (El recorregut integral de la serra també es pot fer en una sola jornada, però resulta molt llarg).

Des del cap de Carreu davallarem amb cura cap al pas de la Ce (1.550 m) que s'aboca al vessant nord (fort pendent d'herba, pedruscall i bosc cremat). Uns 300 m més avall es veu l'acabament d'una precària pista cap a la qual ens hem d'adreçar La baixada, part per terreny herbós, part per zones pelades, llises o pedregoses, és sempre molt dreta i cal parar atenció.

2 h 38 min. Pista abandonada que seguirem cap a llevant en suau pujada, a mitja altura en aquest vessant. Més endavant es deixa enrere el bosc cremat i s'entra a la ufanor del bosc de Carreu, de pi rojal i pinassa.

3 h 08 min. Enllaç amb la pista principal que recorre l'eix de la vall de Carreu. Seguiu-la cap a llevant.

3 h 16 min. Coll de Llívia, on hem iniciat l'excursió.

Cartografia:

— Mapa Militar de España, escala 1/25.000, full 66-22 HORTONEDA. Tot i que la toponímia d'aquest mapa és del tot insuficient, la perfecció de la topografia fa que sigui el més útil. Nosaltres l'hem emprat per a l'altitud de les cotes.

— Mapa BOUMORT, escala 1/25.000, d'Editorial Piolet (Barcelona). Només abraça un petit sector de la serra de Carreu. La topografia és coincident amb la del mapa militar, amb lleugeres diferències de cota.

— Mapa Comarcal de l'Institut Geogràfic de Catalunya, escala 1/50.000, full Pallars Jussà. L'escala és insuficient per a ús excursionista en aquest terreny tan trencat.

— Mapa Topográfico Nacional, escala 1/50.000, fulls 252 Tremp i 253 Or ganyà. El mateix que per al mapa català quant a l'escala, i a més la toponímia és pobre i no sempre correcta. Lamentablement no s'han publicat encara els fulls del mapa a escala 1/25.000.

Manuel Cortès i Joan Ramon Segura

Per un error de la redacció de la revista es va publicar en el número anterior l'itinerari núm. 76, en lloc del 75 que apareix en aquesta revista.

No fem de muntanya la platja d'hivern